

Hock Zsuzsanna

Összevonásról kézfogással

A magyar közoktatásügyben, ezen belül a főváros iskolarendszerében nem először történik iskola-összevonás. A közelmúltban, a kilencvenes évek elején is lezajlott egy racionalizálás. Az akkori szaktanácsadók, C. Tóth Pálné, Cimmer Györgyné járták az érintett iskolákat, és készítették a véleményeket. Az összevonás után pedig „utógondozták” a létrejött új könyvtárakat. Írásaikat olvasva láthatjuk: a könyvtárbezárás a telephelyen szűklátókörűség, a könyvtárak nem összehangolt összeolvasztása pedig kaotikus állapotokat eredményezett. Hiábavalónak érezték beszámolóikat: sok helyen egy könyvtárost alkalmaztak, s a befogadó könyvtár egyáltalán nem volt alkalmas a működésre. Nem a szakmai tudás, a segítség hiányzott, hanem a kellő odafigyelés. Még ma is van olyan fővárosi iskola, amelynek pincéjében a megszűnt könyvtár értékes – kevésbé értékes (nem gondosan átválogatott) állománya várja, hogy történjen vele valami. S van olyan könyvtárostanárr, aki másodszor éli meg a könyvtár megszűnés – teremtés folyamatát.

Szatmári Jánosné írása egy szakmailag megfontolt, tervszerűen végrehajtott könyvtárfelszámolás, és az új könyvtár építésének kezdő lépéseit mutatta be a *Könyv és Nevelés* legutóbbi számában. A lezajlott szakfelügyeleti vizsgálat hatására sok helyütt hasonló lépésekkel kezdték meg a könyvtáregyesítést. Ahány ház, annyi szokás, mondja a közmondás, s így igaz ez a könyvtárakra is: ahány könyvtárostanárr, annyi könyvtár, annyi könyvtári változásmenedzsmet. Magam Zalaegerszegen láttam erre példát, egy igazi sikertörténetet: a szakfelügyeleti vizsgálat hatására a telephelyen is szép, új könyvtár létesült! A Deák-Széchenyi Szakközépiskola igazgatója és könyvtárszakos helyettese szép könyvtárat fejlesztett a befogadó intézményben, s ezt a magas színvonalat várják el a tagiskola könyvtáráról is.

A Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet könyvtár-pedagógiai szakértőjeként örömmel vettem Balogh Mihály vezető szakfelügyelő levelét a fenntartóhoz, hisz ennek alapján magam is kezdeményezhettem. A fővárosi önkormányzat Oktatási és Ifjúságpolitikai Ügyosztálya és vezetője, Ifi István fontosnak tartotta cselekvési terv kidolgozását. Az első lépés egy felmérés, amelyből pontos adatokat kaptunk arról, hogy az érintett intézményekben mekkora állományt „mozgat meg” az összevonás, erre mennyi munkaidőt és munkaerőt biztosítanak. Az információk alapján elkészült az algoritmus, amely a feladatokat kronologikusan veszi sorba, mind a befogadó, mind a beolvadó intézmény könyvtárára vonatkozóan.

Szeptemberben megalakult a *Kézfogás kör*, amelynek tagjai az érintett intézmények könyvtárostanárai. Voltak befogadó-beolvadó könyvtárvezetők, akik itt is-

merték meg egymást, s voltak, akik már együtt jöttek. A könyvtárostanárok közössége nemcsak szakmailag próbál segíteni. Vannak olyanok is köztünk, akik nehezen dolgozzák fel az új élethelyzetet: szépen felépített, gazdag gyűjtemények szűnnek meg, alakulnak át. Többen egy életművet látnak pusztulni. Kezdetről velünk van Orosz Anna pszichológus, aki segít feldolgozni a megélteteket. Az ismerkedésen túl apró ötletekkel segítjük egymást: miként csomagoljuk a könyveket, milyen ragasztószalagot használjunk, hogyan tárjuk föl. A technikai fogások mellett téma az új kollégákkal való kapcsolatfelvétel technikája is. Nem könnyű magunkat az új vezetéssel, új kollégákkal elfogadtatni, a megszokott könyvtári rendet újraformálni. Fontosnak tartjuk, hogy készüljön fényképes dokumentáció a megszűnő könyvtárról, hisz az új könyvtár történetéhez ez is hozzátartozik.

Mindezekről folyamatosan tájékoztatjuk a fenntartó önkormányzatot, az iskola vezetését. Az elkészült cselekvési terv része egy logisztikai központ, ahová a használható dokumentumok kerülhetnek. Ezek adatfelvételét az intézmények végzik, s a Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Intézetten keresztül, a szaktanácsadók segítségével kerülnek új helyre. E szomorú folyamat tanulságai közé tartozik az a tény is, hogy könyvtáraink nem megfelelően gondozottak. A tudatos, sokszor igényes fejlesztést nem egészítjük ki ugyanilyen tudatos állomány revízióval, az állományelemzés alapján készült selejtezési tervvel, selejtezéssel. Sokan nem élnek a 3/1975-ös KM-PM rendelet adta lehetőséggel: külső szakértő néha valóban jobban meg tudja ítélni a felesleges dokumentumok körét. Erről is szót ejtettünk a műhelybeszélgetésen. Néhányan a pozitív élményeiket, a tervezés örömeit is megosztották velünk. Hiszen a múltból építkezni kell, hogy az iskola könyvtára a továbbiakban is az információszerzés fellegvára maradjon.

Az összevonások elérték az általános iskolákat is. Több kerületben szűnt meg, illetve lett más intézmény része egy-egy iskola. Egyet valamennyi helyen elfelejtettek: az iskolai könyvtár létrehozása nem jó szándék és belátás, hanem törvény kérdése, amelyre a vezető szakfelügyelő is utal jelentésében. Nem lehet a tanulástani folyamatában biztosítani a könyvtárhasználati jogot, ha a könyvtár nem az iskola épületében, és nem megfelelő nyitva tartással működik. A kerületi szaktanácsadókkal ezen próbálunk segíteni műhelybeszélgetéseinken.

Hisszük, hogy az iskolai könyvtárak felmérése alapján készülő helyzetelemzés 2009-ben lehetővé teszi a főváros számára egy olyan iskolai könyvtári stratégia kidolgozását, amely nem az iskolai könyvtárak megszüntetéséről, hanem 21. századi fejlesztéséről szól.